16de Jaargang. Curaçao den 22sten April 1899. No. 799

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2, — met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0,20.

BUREAU VAN DIT BLAD
PLEIN VAN PIETERMAAI, No. 129

E Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2, — pa tres luna pagar pa dilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire, Aruba fl. 10,— pa anja
Un number só fl. 0,20.

Curaçao, 21 April.

GEWETENSVRIJHEID.

Ongetwijfeld herinnert men zich nog de weinig kiesche interpellatie van Dejeante in de Fransche Kamer. Men zou zeggen, dat door dien afgevaardigde wel het toppunt van onbeschaamdheid en cynische onverdraagzaamheid is bereikt.

Nog was de droeve mare van President Faure's onverwachten dood niet verstomd en vervulde het hart zoowel van den partijgenoot als van den tegenstander met deernis en medelijden: Frankrijk staarde vol droefheid op de lijkbaar van den man, die door het bondgenootschap met Rusland de Republiek had groot gemaakt in de oogen van geheel Europa en vorstelijke eer had weten af te dwingen voor het Hoofd van Staat; geheel een volk weende nog bij het sterfbed van hem, dien het bemind had en geëerd als een vader; nog had de wonde zich niet gesloten, die geslagen was in het hart eener teerminnende gade en van liefhebbende kinderen, toen een Fransch vrijmetselaar ten aanhooren van geheel het land, met verachting van geheel de beschaafde wereld en met ontkenning van alle godsdienstig gevoel, dat de mensch, hoe ook afgedwaald, toch nog in zich bespeuren zal, den onbeschaamden moed had om in de hoogste vergadering des lands zijn misnoegen erover te openbaren, dat de President van Frankrijk in het laatste uur zijns levens gehandeld had als een waarachtig vrij man die, toen hij voor de laatste maal moest kiezen óf vóór óf tegen den Christus, zijn afdwalingen had betreurd en verfoeid en zijn ontrouw aan de Katholieke Kerk niet voor eeuwig bestendigd had.

Wat was er gebeurd?

President Faure had aan zijn sterfbed een priester doen ontbieden om hem te verzoenen met zijn God. En toen de priester gekomen was, had deze gevonden een berouwvollen zondaar, dien hij uit kracht der hem geschonken volmacht ontslaan kon van zijne zonden en verzoenen kon met zijn God.

Wij begrijpen de ontsteltenis der vrijmetselarij. Eerst Carnot, toen Faure, beiden geplaatst aan het hoofd van het land, waar de vrijmetselarij zich oppermachtig waant, mannen groot geworden door dezelfde vrijmetselarij; doch die in het uur, waarin geen leugen meer komt over de lippen van den mensch, — of het moest zijn, dat God dit toeliet als straf voor 's menschen afval — door hun gedrag verklaren, dat de vrijmetselarij hen bedrogen heeft en waren vrede en onvergankelijke grootheid slechts te vinden is bij den God, dien zij verlaten hebben.

Carnot, Faure, — zij staan niet alleen — weigeren den priester niet aan hun sterfbed. Wat blijft er over van de grootspraak zooveler onbeduidendheden, die komen wijzen op de noodlottige volharding in het kwade hunner geestverwanten? Carnot, Faure — zij staan niet alleen — wat beteekent het nog, dat een vrijmetselaar, die noch door talent noch door stand recht heeft op eenig aanzien onder de menschen, ofschoon hij in ijdele verwaandheid zichzelven beschouwt als een grootheid, als een beroemdheid onder zijns gelijken, Gods vreeselijk oordeel durft trotseeren en als Gods vijand de eeuwigheid durft binnengaan? Ongelukkigen, wat zullen zij spoedig, nadat zij de aangeboden verzoening hebben versmaad, in het aanschouwen der droeve waarheid en bittere werkelijkheid het woord der H. Schrift herhalen: O, dwazen! Wat zullen zij spoedig met eeuwigen haat den man, den valschen broeder, vervloeken, die den priester geweerd heeft van hun sterfbed!

Eerst Carnot, toen Faure. Wij begrijpen de ontsteltenis der vrijmetselarij. En daarom mannen in het veld gebracht gelijk Dejeante, dien Thiers een *fou furieux* genoemd zou hebben, sectarissen, die geen oogenblik eerbied hebben, voor de smart van hen, die achterbleven, voor het berouw van een vrijen man, die zich zijn Doopsel en zijn Eerste H. Communie herinnert en niet wil sterven als een heiden.

Ja, zoo is dat slag van fanatieke vijanden van God en de Kerk, vijanden, die wij maar al te dikwijls ook onder ons aan het werk zien. Niemand, die *in zijn woorden* meer de overtuiging van een ander eerbiedigt, die meer spreekt van vrijheid van gedachte, van vrijheid van godsdienst, van verdraagzaamheid dan zij. Niemand, die meer poseert als apostel voor de vrijheid van gedachte, de gewetensvrijheid. Toch heeft niemand minder recht om over dergelijke zaken te spreken dan de leden der vrijmetselarij.

Maar wat is dan toch de vrijheid van gedachte, de gewetensvrijheid? Vrijheid van geweten, die men zoo gaarne als een verovering van den modernen geest beschouwt, is niets anders dan het vermogen om vrijelijk met zijn verstand of zijnen wil datgene aan te hangen, wat men als waar of goed erkent. Vrijelijk, dat is zonder dat wie ook het recht heeft iemand met geweld een uiterlijk teeken te ontrukken van een inwendige daad des verstands of van den wil.

Welnu, 't is juist de Katholieke Kerk, die het eerst dit beginsel in de wereld verkondigd en gehuldigd heeft. Zij heeft in haar duizenden martelaren dit beginsel geëerd en gevierd als de bron van den christelijken heldenmoed. Die heldenmoed is gebleken zelfs bij half-wilde stammen, wien het Doopsel de kracht instortte om alle pijnigingen en den dood te ondergaan eerder dan te verzaken aan de vrijheid van hun geweten.

En zoo men weten wil, welke soort van vrijheid daarentegen de beginselen der loge brengen, men herinnere zich dan het woord van den Girondijn Vergnaud, dat hij in de Conventie sprak over de vrijheid, die de Fransche revolutie bood: "De verblinde Parijzenaars durven op hun vrijheid roemen! Ah! zij zijn wel geen slaven meer van gekroonde tyrannen, maar zij zijn het van de laagste en verfoeielijkste schurken."

Hoe is het dan mogelijk, vragen wij, dat menschen, die zulke beginselen voorstaan, kunnen beweren dat de gewetensvrijheid geschonden is, wanneer een arm verdwaalde op zijn sterfbed, de dingen dezer wereld in het ware licht ziende, tot den God zijner jeugd wil terugkeeren?

NIEUWSBERICHTEN.

CURACAO.

Kerkelijke berichten.

Woensdag in den namiddag overleed in het pensionaat *Welgelegen* de Eerwaarde Zuster AGATHA, die lange jaren werkzaam was in de R. K. bewaarschool te Otrabanda en om haar ongeëvenaarden tact van met kinderen om te gaan door de kleinen als een moeder bemind werd.

Een pijnlijke en langdurige ziekte maakte een einde aan dit verborgen en verdienstelijke leven, dat geheel is opgegaan in het nauwgezet vervullen van de teedere en moeilijke taak der eerste vorming van het kinderhart.

Zij ruste in vrede!

***

In de *Osservatore Romano* is een schrijven opgenomen van den generaal-overste der Paulisten, pater Deshon te New-York aan Z. H. den

FEUILLETON.

PODER DI FE.

(16)

Si, es pader a respondé, bo no por cordé mas, es matroos di Oporto?

Pedro a cai riba un banki i el a tapa su cara coe su dos manoe.

—Mi no por, é tabata papia, doenando e papel na su roeman, ta imposibel, mi no por bai.

Pader Raymundo a keda miré un momentoe spantar.

Pober Pedro, é tabata bisa den su mes, es legria di repente aki lo a hacié loco!

—Pedro, é dici coe dulzura, mi no ta comprendé bo: bo no kier bai? Mi ta bisa bo, koe Pader Tomas ta consenti sigur; apena ajera nochi é tabata sabi ki nomber lo é doena, asina é ta desea, di por salba toer su jioenan. Ai, Pedro, corda riba nos mama anciana, riba Elena, Carmen.

—Carmen, Pedro dici coe un tono amargo, mi no por, mi no mester corda mas di por casa coe né, pasobra awor é ta den combentoe di Santarem.

Pader Raymundo tabata puntré admirar:

—Carmen den combentoe? Ta kende a bisa bo?

—E mes Luis Beira, Pedro a respondé; el a bisa mi koe el a drenta combentoe, promer koe el a sali Portugal.

—Mi no ta keré, Pader Raymundo dici, kiko é sabi? Elena lo a skirbi, si ta asina, esai mi ta sigur, i toch, el a sigi ta papia, awor mi ta corda, koe un dia Carmen tabata papia asina; é dici, ta parcé mi, si é mester bira monha, coe gustoe lo é drenta e combentoe, oenda su tanta ta.

—Sí, ta berdád, Miguel, Pedro dici coe tristeza, el a keré koe mi a moeri.

—Nos toer a keré bo morto, es hoben sacerdote dici, pasobra Fernando koe a bolbé di gera, a conta koe el a mira bo cai un banda di Don Mancio, ma esai no ta caba coe es asuntoe. Bo ta hoben i pronto lo bo haja bo forza trobé, nos mama ta inconsolabel pa bo suerte. Haci liger anto, Dios a manda mi aki, pa mi saca bo for di es cueba miserabel. Pakiko bo ta dilata tantoe asina?

Pedro a boela para, mientra koe su wowonan tabata brilja di legria. Na cas i liber! Palabranan sublime! Sí, é tabata liber! Beira lo no haja sabi nunca, koe té tabata scoher promer. I també, cualkier dia lo é ta coemprar i esaki ta única ocasion ainda, koe ta keda Pedro, é no tabatin amigoe koe ta basta ricoe di por coempré. En berdad é mester ta loco si larga un ocasion asina particular pasa. Na cas i liber! Na cas cerca su mama! Su familia i amigoenan, es ceroenan berde, es valje excelente, es rioe di plata, es mondinan agradabel, es pueblo encantada, toer esai nan é tabata mira su dilanti manera un vision. I despues su bista a cai riba Luis Beira, koe tabata para na un distancia; orguljoso i antipático manera semper, henteramente ignorante di es lucha koe ta den interior di su competidor. O cieloe! Kiko é ta bai haci? Podiser kita es único ocasion di salbacion di es desgraciado, koe podiser pronto lo bira musulmano; podiser gracia di Dios por toca coerazon di Beira i é comberti si é sali for di es lugar desgraciado aki i koe é no ta bao di es influencia perniciosa mas.

I é tabata corda també cuantoe el a reza i pidi forza i gracia di por haci algoe pa Cristoe, pa imita aunké sea algoe di su nobel senjor Don Mancio.

Su oracion tabata scuchar mas liger koe el a corda. Ma awor koe a presenta ocasion di cumpli coe es koe el a pidi, lo el hala tras?

—Miguel, é tabata bisa, no insisti mas aleuw, mi no por bai coe bo, adios mi kerido roeman, braza nos kerida mama pa mi i no loebida mi den bo oracionnan.

Desanimar i abatído Pader Raymundo a cohéle na su braza. "Sigur bo ta loco," é dici, "bo kier kibra coerazon di nos mama? nó, asina bo no por haci. Tendé mi! Mi promesa ta obliga mi, si ta necesario, mi mes keda un preso di Saracenonan pa salbacion di prisonjeronan; io mi hiba es pober hendenan ai na *Stella Maris*, i anto mi ta bolbé pa mi bisti bo heroenan, afin koe lo bo ta liber."

—I bo ta keré koe lo mi acepta bo sacrificio? Mi, koe a nenga di toema lugar di un hende koe semper a traté como un enemigoe pa mi? Pedro tabata sclama. Bo no conocé mi mas, si bo ta corda asina, no, mi no ta loco; keré mi, mi a corda bon riba mi resolucion i mi ta sinti mi feliz di por acepta es cruz, koe ta ofrecer na mi.

Pader Raymundo no por a respondé nada mas aki riba; pasobra es gefe di catiboenan, koe a hiba caba tres di es presoenan koe a bira liber, na es wagen koe tabata para spera, a drenta.

—Ta kiko awor Pader? é dici, kiko bo ta spera? Com bo ta tarda tantoe asina? Ta di com es cristian porco ai no ta clar, of é no ta acepta su libertad?

Pader Raymundo no por bai sin haci un último esfuerzo pa liberta Pedro.

El a bai cerca es gefe, el a poné su mân riba su scouder i el a halé un banda.

—Spera un momentoe ainda, mi bon homber, é dici koe un tono suave ma ansiar, es preso aki ta mi único roe-

Paus. Daarin verklaart pater Deshon in alle onderwerping 's Pausen vaderlijke terechtwijzingen te aanvaarden naar aanleiding van de theologische dwaalbegrippen die tot dusverre in de volgelingen van Hecker aanhangers vonden. Tevens belooft hij in naam der congregatie dat alle exemplaren van het *Leven van Hecker* aan den handel zullen worden onttrokken zoolang daarin niet de verbeteringen zijn aangebracht, die volgens het oordeel van Z. H. noodig zijn.

Officieele berichten.

Bij Gouvernements-beschikking, dd. 18 April dj. N° 225, is aan den heer A. E. J. VAN DEN BRANDHOF, Gezaghebber van Bonaire, wegens familieaangelegenheden, een maand binnenlandsch verlof verleend.

* * *

Bij Gouvernements-beschikking, dd. 19 April dj. N°. 231, zijn de heeren L. V. LEYBA en J. E. VAN DER MEULEN JR., leden van den Koloniaten Raad, met den Administrateur van financiën in commissie benoemd, teneinde de bezwaren, die door de betrokkenen tegen den aanslag in de belasting voor de Weerbaarheid over 1899 worden ingebracht, te onderzoeken en daarover te beslissen.

Havennieuws.

Aanstaanden Dinsdag zal Hr. Ms. *Sommelsdijk* de haven verlaten en naar Aruba stevenen tot het houden van schietoefeningen.

* * *

Komende van New-York viel de *Prins Willem II* van den *K. W. I. M.* reeds Zondagmiddag hier binnen. Gebrek aan lading deed dit stoomschip drie dagen voor zijn tijd hier aankomen.

* * *

Donderdagmorgen omstreeks vier uur zou de *Essex* de haven verlaten om zout te gaan laden. Door den sterken wind en daar het schip weinig ballast inhad, werd het bij het Riffort op het strand gezet en bekwam aanzienlijke averij. Men vreest het schip niet meer vlot te kunnen krijgen.

* * *

Gisteren heeft de *Gouverneur Van Heerdt* zijn eerste reis als golet naar Bonaire gedaan.

Posterij.

Lijst van on afgehaalde en onbestelbaar berondeu brieren:

A. Bethencourt é Hijos, Maria de Bastamante, B. M. A. Correa, Delvalle & Correa, Margarita Evertsz.

Faulke & C°, Concepción Freile, Maria Ursula Hooire, My. C. Henriquez, Eduard Jesurun, Juliana Lebas, J. Maduro, Alfredo Meyerston, Gaspard Monsanto, Juan Jose Michelena (3), Hilario de J. Parra, Adelaida Redeman, Jacob De Sola, P. M. Sasso, Wilhelm Severeyn, Wed. C. Sprock, geb. Debrot (2),

Aangeteekende Stukken:

Cohen Henriquez & Pinedo, Agustin Diaz B., Agustin Diaz, Juan Guerra, Antonio I. Salinas, Carlos Zuloaga.

Politiezaken.

Zondagavond kwam de hofmeester van de *Oranje Nassau* van den *K. W. I. M.* aan boord in min of meer kennelijken toestand. Hij zocht toen twist met den derden stuurman en zou tot handtastelijkheden zijn overgegaan indien de politie niet gekomen was en hem in verzekerde bewaring had genomen. Even vóór het vertrek van de *Oranje Nassau* werd hij wederom aan boord gebracht.

Brand.

Volgens een hier aangekomen telegram heeft er een hevige brand gewoed te Point à Pitre, waar bijna de geheele buurt van La Place de la Victoire is afgebrand. De kerk en pastorie, het gerechtshof en een klooster bleef gespaard. Bijna vijfhonderd huizen werden in de asch gelegd. Gelukkig zijn er geen persoonlijke ongelukken te betreuren, maar de stoffelijke schade is groot.

Ingezonden Mededeelingen.

La Semana Cristiana Ilustrada.

Hemos tenido el gusto de recibir el número correspondiente al último jueves de esta hermosa publicación que nos permitimos recomendar á nuestros lectores como un excelente medio de adquirir á precio sumamente módico un magnífico año cristiano ilustrado con más de 400 bonitos grabados.

Precio por un año 8 fr. 50. Dirigirse á los señores Popelin Hnos., 3, rue Seguier.—Paris.

NEDERLAND.

De vredesconferentie.

De Mogendheden en Staten buiten Europa, welke op de diplomatieke Vredesconferentie zullen worden vertegenwoordigd, zijn: de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, China, Japan, Perzië en Siam.

Thans heeft het Ministerie van Buitenlandsche Zaken van de Russische Regeering ontvangen de lijst der Rijken, die tot bijwoning der conferentie zullen worden uitgenoodigd en aan welke welhaast door onze Regeering de uitnoodigingen zullen verzonden worden. Omtrent het al dan niet uitnoodigen van den Paus zijn echter de onderhandelingen nog niet geëindigd.

Ten opzichte der regeling van de werkzaamheden en de verdeeling der conferentie in afdeelingen is nog niets vastgesteld.

Een en ander hangt ook samen met de inrichting van het *Huis ten Bosch* als plaats van bijeenkomst van het congres.

Door de regeering is bij de Tweede Kamer aangevraagd een som van f 75,000, voor de kosten van ontvangst van de afgevaardigden der ontwapeningsconferentie.

In welingelichte kringen van het Vaticaan verzekert men, dat bij de onderhandelingen, welke nog gevoerd worden aangaande de uitnoodiging van Z. H. den Paus tot deelneming aan de Vredesconferentie gestreefd wordt naar het vinden van een regeling, die ten volle genoegdoening verschaft aan den H. Vader en de Katholieken.

Omtrent de bijzonderheden wordt echter groote stilzwijgendheid in acht genomen.

Atjeh.

Naar aanleiding van het bericht, dat de pretendent-sultan van Atjeh zich wil overgeven, schrijft een officier, die langen tijd in Atjeh doorbracht, aan het *Hbl.*

Of de onderwerping thans werkelijk zal plaats hebben, zal weldra blijken. Verwonderen zou het niet. Reeds maanden geleden deed hij onze autoriteiten in Atjeh nu en dan polsen over de voorwaarden, welke voor zijne onderwerping zouden worden gesteld, maar men nam daarvan geen notitie, om hem niet in den waan te brengen, dat hij eischen zou kunnen stellen. Tijdens de Pedir expeditie is ronduit aan Van Heutsz gevraagd, wat hem de onderwerping van Toeankoe Daoed wel waard zou zijn; het antwoord luidde ongeveer: "niets; wij geven geen geld meer om onderwerping van wien ook te verkrijgen, wij doen ook geen beloften, wij zijn degenen, die eischen stellen. Wanneer de pretendent-sultan zich wil onderwerpen, laat hij dan komen en slechts vertrouwen, dat het gouvernement grootmoedig zal zijn." Vergis ik mij niet, dan was het de bedoeling van Van Heutsz dat de onderwerping zóó zoude geschieden, dat wij de bevoegdheid zouden behouden om, als zulks voor het behoud van de rust noodig bleek, Toeankoe Daoed uit Atjeh te verwijderen; maar het is sinds lang alleen diens vrees om verbannen te worden, die hem van onderwerping terughoudt.

Voor een Sultan is thans natuurlijk in Atjeh geen plaats meer, maar het spreekt van zelf, dat de onderwerping voor ons waarde heeft om den naam en den titel. Verzet pleegt Toeankoe Daoed niet meer, macht heeft hij over niemand al wordt hij om zijn afkomst door de Atjehers gerespecteerd. Zijne onderwerping zou dus slechts gewenscht zijn om den daardoor veroorzaakten moreelen indruk, die zeker niet gering te schatten is.

Tweeërlei maat.

Onder bovenstaanden titel geeft *De Tijd*, terugkomend op den moord van Rijssel, de volgende beschouwing, die zeker alleszins overweging verdient:

Het heeft de aandacht getrokken, dat de moord op een schoolknaap, te Rijssel gepleegd en terstond toegeschreven aan een schoolbroeder, met ongeëvenaarde snelheid is gepubliceerd, terwijl al wat er betrekking op had door de groote liberale bladen ook ten onzent met angstige nauwkeurigheid werd opgenomen.

Maar omstreeks tegelijkertijd publiceerde de *Univers* achtereenvolgens niet minder dan *vier* gevallen van schandelijke onzedelijkheid met kinderen, welke voorkwamen in verschillende streken van Frankrijk, maar waarbij ditmaal leekenonderwijzers betrokken waren in plaats van religieuzen. Van deze feiten heeft de liberale pers ten onzent schier in het geheel geen notitie genomen.

Sommige katholieke bladen ergeren zich hieraan en daarvoor is wellicht reden.

Men kan echter ook van een onderstelling uitgaan, die voor de fransche religieuzen in hooge mate eervol is en de houding der liberale bladen verklaren kan. Men behoort dan nl. aan te nemen, dat het plegen van misdrijven door fransche leeken-onderwijzers als iets heel natuurlijks wordt beschouwd als iets dat geen vermelding verdient. Dat er een gepleegd is door een religieus, of dat men hiervan althans een geval heeft meenen te kunnen constateeren zou men daarentegen zoo vreemd achten, dat het onmiddellijk als een groote bijzonderheid, als een onverwachte gebeurtenis den volke moest worden bekend gemaakt.

Staat het zóó met de opinie der liberale pers ten opzichte van het onderwijzerspersoneel in Frankrijk, dan zou de oorzaak tot het nemen van ergernis wegens het meten met twee maten kunnen vervallen.

BUITENLAND.

Rome.—De Paus verleent geregeld door audienties aan kerkelijke personen. Dat Z. H. nog geen groo-

man: mi mester papia coe Pader Tomas: tabatin kibocacion. Ta Pedro Martinez koe mi kier liberta.

— Esai no por socedé, es gefe dici coe un tono imperativo, mi no por falta Pedro Martinez; é ta un di mi mehor trabadornan i di muchoe mas baior koe e catiboe aja koe ta haci toer cos contra su gustoe. Awor bo no por papia coe Pader Tomas, pasobra é ta droemi coe caintura.

— Ma lo é tendé mi un instante, Pader Raymundo dici coe un tono calmo i humilde, keriendo koe lo é por gana es gefe coe dulzura.

Ma ta manera koe é tabata papia coe un piedra.

E musulman a drai i el a bati den su manoe pa jama es soldatnan, koe tabata para afor.

— Mira, é dici, boso hiba Beira, i dirigiendo na Pader Raymundo, é dici, bai coe bo troepa i liger! Sino, pa Allah mi ta hura bo, koe bo mes ta corré riscoe di bira catiboe.

Despues di a tira un bista doloroso riba Pedro i di a primi su manoe un instante pa despedida, Pader Raymundo a pura sigi es gefe awor koe el a mira coe su último esfuerzo tabata por nada.

Na salimentoe di prison, un sorpresa tabata spera Pader Raymundo: Pader Tomas, no obstante maloe i sin forza, apená koe é por a para riba su pia, tabata speré. Wowo di es venerabilisimo monhe tabata brilja di un splendor casi sobrenatural i riba su cara amabel tabatin un expresion di un trankilidad dusji.

Ora nan a mira nan libertador, nan legria no tabatin limite. No obstante toer esfuerzo di es soldatnan pa kita nan, nan a cai su dilanti i nan tabata zoentji su manoe i su panja.

Hasta Luis Beira, koe jen di berguenza a baha su cara abao, a papia algun palabra di gradicimentoe. E tabata sinti es gratitud mas tantoe, pasobra é tabata comprendé masjar bon, com poco é ta merecé es bondad hacir coe n'é.

Pader Tomas dici coe né: "Adios mi jioe, haci un mehor uso di bo libertad, koe bo a haci di bo cautividad."

Pader Raymundo a conté purar com el a haja su roeman Pedro den es presonan, i com el a nenga di acepta su libertad pa salba Luis Beira.

Pader Tomas tabata tendé su hoben confrater coe atencion, é tabatin compasion coe su dolor. Toch su cara pálida i flaca a toema un expresion indescriptiblemente dusji, koe tabata hacié parcé un angel.

— Ai mi Dios, mi ta gradici Bo, é tabata sclama.

Un mei ora despues Pedro tabata sinta dilanti su coeminda, ma sin toca coe né; el a stondé su cara den su manoenan, koe tabata muhar coe su lágrima.

Di repiente el a sinti un manoe suave a toca coe su cabez.

El a hiza su cara spantar i el a mira Pader Tomas koe tabata bisé: "Bo a comporta bo mi jioe digno di un berdadero cristian."

E ta sigi.

tere gehooren toestaat is alleen, omdat hij, zeer begrijpelijker wijs, zich in acht wil nemen.

Niet minder waar is het evenwel, dat de genezing voortduurt zoo spoedig als maar verwacht kan worden van een grijsaard als den Paus.

Daarenboven wijdt hij zich aan de bezigheden van zijn verheven ambt met een helderheid van geest en een scherpzinnigheid van verstand, die de beste waarborgen zijn voor zijn gezondheid.

Alle andere berichten zijn beslist onwaar, verzekert dr. Lapponi aan den correspondent der *Univers*.

Dr. Lapponi, die 's nachts op het Vaticaan verbleef, om des morgens even bij Z. H. te zien, en dan den ganschen dag uit te gaan, heeft zich verplicht gezien, weer in zijn eigen huis te gaan slapen, omdat men uit deze gewone zaak weer allerlei geruchtmakende gevolgtrekkingen maakte.

Italie.—Italië schijnt te begrijpen, dat het zich in het Oosten op glad ijs heeft gewaagd. Het trekt al terug. Een andere beteekenis is moeilijk te geven aan de terugroeping van den Italiaanschen gezant te Peking. Hierover geïnterpelleerd heeft admiraal Canevaro in het Italiaansche parlement dit besluit aldus getracht goed te praten :

De verontschuldigingen, die de regeering te Peking ons wilde aanbieden, konden wij niet voldoende achten. Wij hadden het recht, als voorwaarde tot verdere onderhandelingen, te verlangen dat de regeering de nota, die zij ons teruggezonden had, zou terugnemen. Intusschen schortte ik alle dwangmaatregelen op, daar met Engeland overeengekomen was dat wij eerst dan onze eischen door geweld zouden trachten te verkrijgen, indien de Engelsche regeering niet slaagde in haar pogingen om China over te halen, onze nota toch nog te overwegen. Toen de zaak zoo stond, zond Martino, om een nog niet opgehelderde reden, uit zichzelf een ultimatum aan de Chineesche regeering, den eisch behelzende, dat Italië's nota binnen vier dagen overwogen en het verzoek in beginsel toegestaan zou worden. Eerst 24 uur daarna gaf onze vertegenwoordiger ons daarvan kennis, en een geheelen dag had ik intusschen de overhandiging van zulk een ultimatum ambtelijk tegengesproken, en ten einde den schijn van kwade trouw tegenover andere mogendheden te vermijden, waren wij wel genoodzaakt Martino te gelasten, de Italiaansche legatie aan Engeland over te geven en naar Italië terug te keeren om verantwoording te doen. Dit onaangename incident zal echter geen wijziging brengen in onze houding. Wij zijn vast besloten, de Chineesche regeering te dwingen, over ons verzoek te onderhandelen, ofschoon wij alleen geweld zullen gebruiken als dat onvermijdelijk blijkt te zijn....

Deze mededeeling werd in de Kamer zeer koeltjes opgenomen. Het telegram, dat de verklaring overbracht, voegt er alleen troostend bij, dat, zoo er geen toejuiching is gehoord, er ook geen teekenen van afkeuring zijn vernomen. Het is een schrale troost, maar de regeering mocht niet meer verwachten. Niemand kon in ernst gelooven, dat een gezant op eigen houtje, zonder dat zijn regeering iets ervan weet, een ultimatum stelt, met opgave van dag en uur, waarop men zich eraan moet onderwerpen. De zaak is alleen, dat Italië, dat op commando van Engeland handelt, zijn boekje is te buiten gegaan. Het heeft daarom zijn woorden moeten terugnemen, en zendt nu Martino als zondebok de woestijn in. China, dat beloofd moet hebben, onverwijld op Italië's verzoeken te zullen antwoorden, zal in dit terugroepen van den gezant wel geen reden vinden om toeschietelijker te worden.

—Nieuwe priestervervolging heeft de Italiaansche regeering uitgevonden. Wij lezen hierover in de *Osservatore Romano*: Alweer een nieuw Damocleszwaard boven de hoofden der priesters gehangen !

In de nieuwe wet, die regelen zal de uitgaven voor eeredienst, is een clausule opgenomen waardoor het mogelijk wordt den priesters hun traktement te ontnemen niet alleen om administratieve, maar ook om *politieke* redenen.

Zoo is dus de geestelijkheid overgeleverd aan de willekeur van ambtenaren, terwijl een tyranniek wetsartikel haar feitelijk buiten de wet plaatst.

Want niet de wet, doch wat de minister "politieke redenen" zal gelieven te noemen, is der geestelijkheid een vonnis.

Dit is een nieuwe dwangwet, een nieuwe uitzonderingswet voor de priesters in het land, waar men zoo luide heeft geschreeuwd van gelijkheid voor de wet.

Frankrijk. —De moord te Rijssel en de kist O. N. 2.

Ziehier haar historie :

Het lijkje van Gaston Foveaux is in de spreekkamer gevonden, gesloten in een kist, welke het merk droeg O. N. 2.

Bij het doorzoeken van het klooster vond de commissaris van politie een kist met hetzelfde merk O. N. 2.

Overtuigend bewijs, redeneerden de anticlericalen. Nergens in de stad kende men kisten met dit merk.

Een fotograaf, de heer Faure, moest de beide kisten, of liever de merken ervan O. N. 2 netjes fotografeeren.

Ja, er was geen onderscheid te denken tusschen de twee. Het lijk was gevonden in een kist, waarop stond het merk O. N. 2, in het klooster had men een kist ontdenkt met hetzelfde merk, dus.... in het klooster was de moord gepleegd.

Deze bewijsvoering was een der voornaamste pilaren, waarop de beschuldiging tegen br. Flamidien rustte.

En ze stort thans jammerlijk ineen.

De heer Faure, die de beide kisten heeft gefotografeerd, komt aan den schoonmaak.

En ziet, daar komt bij 't keeren van eenige kisten het fameuse merk O. N. 2 te voorschijn. Ook hij dus zoo'n kist! Ook hij kan dus den moord hebben gepleegd. Of hij en de broeder ieder de helft.

Men begrijpt, dat de heer Faure aanstonds van zijn vondst ter bevoegder plaatse aangifte deed: dat van de waarde der kist-bewijzen niets meer overblijft, nu er meer kisten bestaan met hetzelfde merk, waarschijnlijk een oud handelsmerk van een vergeten huis. De kist van den heer Faure is minstens een jaar of tien oud.

Het eerste bewijs: de gelijkenis van schrift is vervallen.

Toen het tweede: de weigering des broeders om te schrijven.

Nu het kist-bewijs.

Wat blijft er nog tegen hem?

Wij lezen in de *Croix du Nord* over het verhoor der kinderen:

„De heer Délalé laat voor zich komen den jongen Albert D.. Hij ondervraagt hem. Deze antwoordt met veel juistheid en overvloed van details. De griffier schrijft niet. Maar als de jongen geëindigd heeft, resumeert de rechter zijn getuigenis, en ontwricht ze geheel. Nu schrijft de griffier.

De jonge Albert D.. driftig: Als *uw* getuigenis alleen wordt opgeschreven, waarom hebt ge me dan laten roepen?"

—Naar aanleiding van den moord te Rijssel, schrijft *Het Centrum* van 16 Maart, onder den titel: *Een Godsoordeel*, het volgende:

Men kent de socialisten van Rijssel, en hunne trawanten.

Daar *verbiedt* de roode gemeenteraad aan de openbare onderwijzers, om hun schoolkinderen naar de *kerk* te begeleiden, maar *beveelt* nu en dan, dat de schoolgaande jeugd in het. *theater*, zij het ook losse, tooneelvoorstellingen moet bijwonen.

Deze angstvallige bewakers van godsdienstzin en zedelijkheid, deze nauwgezette opvoeders der jeugd, toonden zich dan ook ijselijk verbolgen wrekers der onschuld, toen de beweerde misdaad van broeder Flamidianus aan het licht werd gebracht.

De religieuzen uit de school verbannen!

Zelfs de naam *Priësterstraat*, waarin het externaat „de la Monnaie" is gelegen moest onherroepelijk geschrapt.

Maar hoe zullen diezelfde wrekers der onschuld zich aanstellen, wanneer de werkelijke *onschuld* van broeder Flamidianus, wat hoe langer zoo waarschijnlijker wordt, nu eens metterdaad aan het licht komt?

Carnavalsgasten, die zich het mom van zedelijkheid voorhangen, om als wrekers der onschuld te kunnen optreden *tegen* den geestelijken stand, bedoelen zij immers niets anders dan wantrouwen, haat en verbittering te wekken tegen den priester. Hij alleen staat hun marktgeschreeuw en komediespel nog het meest in den weg.

Maar hoe worden die boosaardige plannen soms te schande gemaakt!

In Avignon werd eveneens „de misdaad van Rijssel" ijverig geëxploiteerd tegen de bedienaren der Kerk.

Daar hielden de vrijdenkers op Vastenavond een maskerade, en „de misdaad van Rijssel" mocht natuurlijk niet ontbreken.

Een der hoofdpersonen, in kloostergewaad, stelde met honende grimassen broeder Flamidianus voor.

Thans, na drie weken, zit hetzelfde individu achter slot en grendel.

Men rade eens, waarvoor?

Voor dezelfde misdaad, als — vermoedelijk ten onrechte—aan broeder Flamidianus ten laste wordt gelegd, voor onzedelijkheid, gepleegd met een minderjarige.

Mogen wij hier niet spreken van een Godsoordeel?

— Ter wille der curiositeit geven we de volgende beschouwing uit de *Intransigeant*. Niet omdat ze iets nieuws brengt voor ons, Katholieken, maar omdat de opmerking komt van den heer Rochefort.

Zadoc Kahn, de opperrabbijn van Frankrijk, is, zooals men meldde, door den minister van eeredienst. berispt, wijl hij zich te veel bemoeide met de Dreyfus-zaak.

De *Intransigeant* schrijft: „Als de schuldige een Roomsche priester ware geweest, zou het hem minstens zes maanden traktement hebben gekost.

Men kan ons in deze zaak niet van partijdigheid verdenken. Honderdmaal hebben wij voor de priesters, die hun bevoegdheid te buiten gingen, de strengheid der wet ingeroepen.

Waarom treft de ministerieele roede zoo flauw de kopstukken van den Israëlietischen godsdienst, terwijl ze onverbiddelijk moest zijn voor ieder, zonder onderscheid des geloofs?"

Duitschland. — Volgens de *Frankf. Ztg.*, die eerst het tegendeel beweerd had, bestaat er thans toch groote kans dat, bij verwerping van het regeeringsvoorstel, de Rijksdag zal worden ontbonden.

De toestand, zoo zegt zij, is waarlijk ernstig geworden. Onverwacht — ook voor de verantwoordelijke raadgevers van de kroon — dreigt een conflict, dat tot ontbinding van den Rijksdag zou kunnen leiden. In parlementaire kringen wordt verteld, dat het Centrum zijn manifest voor de nieuwe verkiezing reeds opgesteld heeft.

En de oorzaak van dezen onverwachten ommekeer moet, als reeds zoo vaak te voren, weder gezocht worden in het werken achter de schermen van onverantwoordelijke raadgevers van de kroon. Eugen Richter heeft het in den Rijksdag verklaard en de feiten wijzen het uit. Eerst scheen alles in orde te zijn. De minister van oorlog, generaal Von Gossler, had zich in de commissie geneigd getoond, van een paar verhoogingen afstand te doen, en ook de andere ministers hadden tegen de door het Centrum verlangde vermindering geen bezwaar. Maar onverwacht en voorzeker tot weinig aangename verwondering van den minister van oorlog zelf — zegt de *Frankf. Ztg.*— werd door de z. g. "toongevende militaire kringen" beslist, dat de onveranderde aanneming verlangd moest worden. Dienovereenkomstig verklaarde de Min. dan ook in den Rijksdag, dat hij "niet in staat zal zijn, den verbonden regeeringen aan te bevelen een geringer aantal dan het door hem gevraagde in het ontwerp te substitueeren."

Alleen bestaat, volgens de *Frankf. Ztg.*, nog kans, dat ten slotte een overeenkomst zal worden getroffen in dezen vorm, dat de bestreden 7000 man niet onmiddellijk worden toegestaan, maar eerst later, binnen vijf jaar, of misschien ook trapsgewijze.

Engeland.— In Engeland is men over het algemeen vrij wel tevreden over de Fransch-Engelsche grensregeling in Afrika. Enkele dweepzieken, die al sedert Fasjoda oorlog roepen en nog eens oorlog, toonen zich thans ontevreden, nu Frankrijk toch een toegang tot den Nijl heeft gekregen. Maar de openbare meening is tevreden. De oorlogskoorts was trouwens al lang gedaald.

In Frankrijk prijst men hoog de staatsmanswijsheid van Cambon, gezant te Londen sinds eenige maanden. Nu, hij heeft voor de oplossing der Afrikaansche kwestie ook wel een pluim op de hoed verdiend.

Een bericht van *Havas*, afkomstig van het ministerie van buitenlandsche zaken, zet den Franschen de verkregen voordeelen uiteen.

Anders staat het met de Samnoen baai. Daar is het nog lang geen vrede. De gezanten van China, Italië, Engeland en Japan, die allen bij de kwestie zijn betrokken, reizen en trekken, en wij gelooven, dat op 't oogenblik geen hunner op zijn standplaats is.

Merkwaardig is, wat uit Rome door de *Osservatore Romano* geschreven wordt. Italië, schrijft de correspondent, dat de tegenwerking van Rusland ondervond, omdat het de deelname des Pausen aan de vredesconferentie tegenwerkte, heeft zich in de armen van Engeland geworpen om van dezen hulp te hebben in de Chineesche kwestie.

Engeland zou hulp hebben toegezegd op voorwaarde van den afstand van Erythrea, Italiaansche kolonie, waarmede het moederland toch geen raad weet. Dan zou de Brit tevens de deelname des Pausen helpen tegenhouden.

— Cecil Rhodes' plannen zijn ontwijfelbaar grootsch, en laten niet den minsten twijfel aan zijn durven; de vraag rijst nu of zij practisch zijn, en van welk nut een spoorweg dwars door Afrika, van Kairo naar Kaapstad, wel zijn kan.

Deze spoorweg, als hij ooit gereed komt, zal de langste zijn ter wereld.

De Russische spoorweg door Zuid-Siberië naar Wladiwostok is ongeveer 5000 kilometers lang ; die van New York naar San Francisco is minder dan 1000 kilometers.

Kairo ligt op 30 graden noorderbreedte, Kaapstad op 34 graden zuiderbreedte, een afstand dus van 64 graden, of meer dan het zesde deel van den omtrek der aarde.

Maar in werkelijkheid volgt de spoorweg deze rechte lijn natuurlijk niet, en daarom wordt dan ook hare lengte geraamd op 5600 Engelsche mijlen of 9000 kilometer.

In het binnenland van Afrika kan men natuurlijk niet rijden met de vaart van een sneltrein. Als men rekent, dat de snelheid 30 kilometers in het uur is, dan moet men nog 300 uren aan één stuk rijden, dat is 12½ dagen, de nachten medegerekend, ofschoon men deze niet zal kunnen gebruiken om te rijden langs de onbewaakte spoorwegen.

Spanje. — Silvela heeft het eerste bewijs geleverd, dat hij een anderen en beteren weg uit wil dan zijn voorgangers.

Voor den eersten keer zullen de algemeene verkiezingen in Spanje plaats hebben, zonder dat de regeering de burgemeesters en de gemeenteraden gewijzigd of een groote opruiming onder ambtenaren van alle rangen gehouden heeft. Ook blijven alle Spaansche vertegenwoordigers in het buitenland op hun post. De oppositie is daar zeer mee ingenomen ; ze prijst het in de tegenwoordige regeering, dat deze de kans wil loopen, een paar dozijn zetels te verliezen, om met een zoo slecht politiek gebruik te breken.

De ministerraad keurde het buitengewone crediet goed, dat bestemd is voor de betaling der renten der Cubaansche schuld.

Toen het vredesverdrag door de

Regentes geteekend was, werd dat stuk door bemiddeling van de Fransche diplomatie naar Washington opgezonden. Aan het hervatten der diplomatieke betrekkingen tusschen Spanje en Amerika staat dan niets meer in den weg—nu eerst is de vredestoestand geheel hersteld. Men denkt, dat de tegenwoordige Amerikaansche gezant te Lissabon naar Madrid zal gaan, en dat de hertog van Arcos tot Spaansch gezant te Washington benoemd zal worden.

Oostenrijk. — **Voor het Hof van Cassatie te Weenen is onder voorzitterschap van ridder Von Uhle het beroep behandeld in zake de aanklacht, ingediend door de Jesuieten-paters van Neu-Sandec tegen het socialistische blad *Napzrod*.**

De zaak is de volgende:

Deze religieuzen hebben in die plaats de arbeiders-vereeniging *Przyjaen* in handen.

Hierover waren de socialisten woedend.

17 Maart 1898 verscheen nu in het genoemd blad een heftig artikel, waarin de paters van zeer leelijke dingen werden beschuldigd.

Vooral was het gemunt op pater Zaleski, een 60jarigen priester.

Alras bleek echter, dat alles opgezet werk was.

Zekere dr. Lehmann had in overleg met den redacteur Hecker, die met echt Israëlitiesche behendigheid de schuld afwentelde op den verantwoordelijken redacteur Saiczewski, een berucht vrouwspersoon, Ulitzny, in den arm genomen, en zoo was het schandaaltje aan de markt gebracht.

Hoe netjes alles ook was berekend en beraamd, toch wist reeds de Gallicische rechtbank het looze spel te doorschouwen. Ondanks de beweringen van den verdediger der lasteraars, mr. Sumper, dat „deze zaak in ondoordringbare nevelen gehuld was" (!) meende de advocaat der paters, mr. Caro, —en de rechtbank gaf hem gelijk — dat in dit duister nog genoegzaam licht scheen om den perfiden laster te onderscheiden.

Vier, 6 en 8 maanden kerker was het deel der papenvreters.

Het Hof van Cassatie te Weenen heeft onder zeer strenge berisping aan dr. Lehmann en consorten, dit zware vonnis bevestigd.

ADVERTENTIEN.